

Jan Zając*

Uwagi do projektu ustawy okołobudżetowej

Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych przedstawia uwagi do projektu ustawy z dnia 18 września 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej w 2014 r., który został opublikowany na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji.

Zgodnie z art. 3 projektu. ustawy od 1 stycznia 2014 r. przepis art. 26a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj.: Dz.U. 2011 r. Nr 127 poz. 721) otrzyma następujące brzmienie:

Art. 26a ust. 1. Pracodawcy przysługuje ze środków Funduszu miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, o ile pracownik ten został ujęty w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych, o której mowa w art. 26b ust. 1, prowadzonej przez Fundusz. Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, przysługuje w kwocie:

- 1) **1920 zł** – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 2) **960 zł** – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
- 3) **480 zł** – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Zgodnie z wymienionym projektem kwoty dofinansowania zwiększa się o 640 złotych w przypadku osób niepełnosprawnych, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz niewidomych.

Obniżenie maksymalnych kwot

POPON przede wszystkim negatywnie odnosi się do propozycji obniżenia maksymalnych kwot dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, w szczególności zmniejszenia limitu miesięcznego dofinansowania do zatrudnienia osób niepełnosprawnych z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Jest to kolejna nowelizacja, na podstawie której zmniejszona zostaje realna kwota dotacji na zatrudnienie osób z niepełnosprawnością, jaką będzie mógł otrzymać pracodawca

* Autor jest prezesem Zarządu Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych

zatrudniającego osoby niepełnosprawne. Mimo zrównania dofinansowania od 1 stycznia 2014 r. nie będzie to miało absolutnie żadnego wpływu na zwiększenie wysokości SOD dla tzw. otwartego rynku. Przede wszystkim jednak spowoduje drastyczne zmniejszenie wysokości dofinansowania dla zakładów pracy chronionej (ZPChr). Przykład:

→ Zakład pracy chronionej w 2014 r. na podstawie projektu ustawy okołobudżetowej otrzyma z PFRON dofinansowanie na pracownika zarabiającego minimalne wynagrodzenie 1680 zł brutto w wysokości: 480 zł (lekki), 960 zł (umiarkowany), 1509,61 zł (znacznym).

→ Natomiast gdyby w 2014 r. obowiązywały maksymalne kwoty dofinansowań z 2013 r., zakład pracy chronionej otrzymałby z PFRON dofinansowanie na pracownika zarabiającego minimalne wynagrodzenie 1680 zł brutto w wysokości: 640 zł (lekki), 1509,61 zł (umiarkowany), 1509,61 zł (znacznym).

Z tego przykładu wynika, że najbardziej skutki nowelizacji odczują zakłady pracy chronionej zatrudniające pracowników z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Po nowelizacji dofinansowania dla nich zmaleją do 960 zł, czyli o ponad jedną trzecią. Może się to negatywnie odbić na zatrudnieniu takich pracowników, bo zakłady pracy chronionej nie są przygotowane na tak drastyczny spadek dofinansowań z PFRON. Zagrożone są więc etaty przeszło 100 tys. takich pracowników zatrudnionych w ZPChr. Trzeba pamiętać, że zakłady te ponoszą dodatkowe koszty związane z obowiązkiem zapewnienia niepełnosprawnym opieki medycznej, dostosowaniem stanowiska do ich potrzeb, skróconej z ośmiu do siedmiu godzin dniówki pracowniczej i dodatkowych dziesięciu dni urlopu wypoczynkowego.

Skutek – zamrażanie lub obniżanie wynagrodzeń osób niepełnosprawnych

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, iż projektowana zmiana, zaproponowana przez Ministra Pracy

i Polityki Społecznej, polega na uniezależnieniu wysokości miesięcznego dofinansowania do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę. Wskazano też, że zaproponowane kwoty dofinansowań ustalone zostały w oparciu o kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę za 2013 r. w wysokości 1600 zł. Uniezależnienie wysokości dofinansowania od kwoty minimalnego wynagrodzenia – zdaniem projektodawców – gwarantuje stabilność systemu, a jednocześnie pozwoli na zmianę kwoty dofinansowania bez konieczności zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, stanowiącej podstawę wyliczenia. Projektowana zmiana zakłada zrównanie kwoty udzielanego wsparcia na otwartym i chronionym rynku pracy.

wysokość wsparcia powinna w sposób elastyczny dostosowywać się do potrzeb, które w przypadku zatrudniania osób niepełnosprawnych, determinowane są wysokością minimalnego wynagrodzenia. Obniżanie kwot wsparcia o których mowa w art. 26a ust. 1 ustawy o rehabilitacji i uniezależnienie ich od wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, doprowadzi w perspektywie kilku lat do realnego zmniejszenia wysokości miesięcznego dofinansowania przysługującego pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne. Należy liczyć się ze zjawiskiem, iż w celu minimalizacji strat wywołanych obniżeniem wsparcia na zatrudnianie osób niepełnosprawnych, pracodawcy będą dostosowywali wysokość płac niepełnosprawnych pracowników do przysługujących im limitów pomocy. Skutkiem tego działania będzie zamrażanie lub wręcz obniżanie wynagrodzeń osób niepełnosprawnych. Należy tu przypomnieć, iż przesłanką nowelizacji ustawy wprowadzającej funkcjonujący obecnie system wypłaty dofinansowań w 2008 r. było m.in. takie ukształtowanie systemu wsparcia na zatrudnianie osób niepełnosprawnych, które motywowałoby pracodawców do podwyższania wynagrodzeń osób niepełnosprawnych. Wprowadzenie w życie zaproponowanej zmiany zniweczy efekty tych rozwiązań. Aby nie doprowadzić do sytuacji zamrażania płac osób niepełnosprawnych, maksymalne kwoty dofinansowania powinny zmieniać się wraz ze zmianą płacy minimalnej. Z tych powodów POPON proponuje wykreślenie tej zmiany.

Pozytywny czy negatywny?

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że wejście w życie zmiany projektowanej w art. 3 będzie miało pozytywny wpływ na rynek pracy. Zdaniem POPON będzie całkowicie odwrotnie. Mniejsze dofinansowanie dla chronionego rynku pracy może spowodować zwalnianie pracowników, przede wszystkim z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, a w konsekwencji przyspieszy także decyzję przedsiębiorcy o rezygnacji

ze statusu pracy chronionej. W takim przypadku coraz mniejsza liczba firm na chronionym rynku pracy spowoduje, iż rehabilitacja zawodowa, społeczna i lecznicza będzie prowadzona w ograniczonym zakresie, gdyż coraz mniej zakładów pracy będzie np. zapewniało doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną oraz wydatkowało środki zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (ZFRON), które służą w szczególności pomocy indywidualnej dla niepełnosprawnych.

Wnioski

Nie można oprzeć się wrażeniu, że doraźne rozwiązania zawarte w projekcie skierowane są wyłącznie na ratowanie finansów PFRON, poprzez ograniczenie jego wydatków. Nie widać, aby wolą projektodawców było zwiększenie zaangażowania państwa w realizację polityki wspierania osób niepełnosprawnych poprzez zwiększenie kwoty dotacji budżetowej dla PFRON czy poszukiwanie innych źródeł przychodów Funduszu. Obecnie kwota dotacji budżetowej na dofinansowanie wynagrodzeń osób niepełnosprawnych przekazywana Funduszowi ustalana jest na sztywnym, niewystarczającym do realizacji tego zadania poziomie. Projektodawcy natomiast gotowi są pozbawić pracodawców przysługującego im wsparcia bez żadnej rekompensaty.

Sprzeciw POPON budzą propozycje obniżenia kwot dofinansowania dla ZPChr, skutkiem czego może być rezygnacja pracodawców ze statusu zakładu pracy chronionej. O ile niewątpliwie słuszne jest dążenie do zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, o tyle nie można zgodzić się na to aby cel ten został osiągnięty kosztem zlikwidowania zatrudnienia chronionego. Stopniowe zatrudnianie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy powinno odbywać się w sposób ewolucyjny, a nie rewolucyjny. Stanowiący prawo powinni mieć świadomość, że proces ten potrwa przynajmniej jedno pokolenie a wszelkie nieprzemyślane, rewolucyjne, wymuszane zmiany mogą zakończyć się demontażem istniejącego systemu.

Odnosząc się do idei jaka przyświecała twórcom projektu, czyli ograniczania wydatków PFRON, POPON podkreśliła, iż nie można mówić o reformie bądź poprawie działania systemu wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych bez zwiększenia zaangażowania państwa w realizację tego konstytucyjnego obowiązku. Budżet Państwa za pośrednictwem PFRON powinien zapewnić wystarczające środki publiczne na system wsparcia zatrudniania osób niepełnosprawnych, tak, aby działał on sprawnie i efektywnie. Pracodawcy nie mogą ponosić wyłącznej odpowiedzialności za rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych. ■